

Силабус
навчальної дисципліни
Сучасна українська мова
(Розділ: Синтаксис простого речення)
2021-2022 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література). Англійська мова»
Спеціальність 014 Середня освіта
Предметна спеціальність 014.01 Українська мова і література
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни обов'язкова

Викладач Світлана ГЛАЗОВА
Кафедра української мови та славистики (ауд. 205, корпус БДПУ 56)
Посилання на сайт <http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-ukr-mova/composition-kaf-ukr-mova/glazova/>
Контактний телефон +38 095 076 63 57
E-mail викладача: svetglazova@gmail.com

Графік консультацій вівторок, 13.00-14.00, ауд. 205, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	16	14	60	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: сучасна українська мова, синтаксис, речення, словосполучення, мінімальна синтаксична одиниця, синтаксичні зв'язки, засоби вираження синтаксичних зв'язків, семантико-синтаксичні відношення.

Мета та завдання курсу: ознайомити студентів з основними поняттями синтаксису, систематизувати наукові знання про традиційні й нові підходи щодо класифікації та кваліфікації синтаксичних категорій і синтаксичних одиниць. Усе це подається з урахуванням напрацювань української і європейської лінгвістичної науки і сприяє усвідомленню й осмисленню шкільного курсу синтаксису української мови. До важливих аспектів викладання курсу синтаксису сучасної української мови належить постійна увага до з'ясування теоретичних проблем з урахуванням дискусійних питань, а з іншого боку – орієнтація студентів на професійне застосування здобутих знань у шкільному курсі мови.

Завдання курсу:

умінь підвищення культури усного та писемного мовлення студентів.

- ✓ систематизувати у студентів теоретичні знання із синтаксису сучасної української мови, що дасть змогу краще й повніше кваліфікувати й аналізувати основні синтаксичні одиниці;
- ✓ виробити у студентів навички коментувати мовні факти, аналізувати синтаксичні одиниці;
- ✓ навчити застосовувати набуті знання на практиці;
- ✓ ознайомити студентів з дискусійними питаннями сучасної синтаксичної науки;
- ✓ розвивати вміння підвищення культури усного та писемного мовлення студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:**

- ✓ сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури;
- ✓ мати творчо-критичне мислення, творчо використовувати різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань;

- ✓ основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різномірневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті; особливості синтаксису сучасної української мови;
- ✓ сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- ✓ працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами, видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі; виявляти ґрунтовні знання з сучасної української мови (знання теоретичного матеріалу, правил та вміння підкріпити їх прикладами);
- ✓ добирати засоби мови і способи їх поєднання для використання в тій чи тій типовій сфері спілкування, для організації та вираження думок в усній і письмовій формах, зважаючи на особливості адресата (вікові, статеві, освітні тощо), мету й завдання спілкування;
- ✓ порівнювати мовні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності; володіти основами професійної культури, створювати й редагувати тексти фахового змісту; виявляти навички аналізу явищ сучасної української мови з огляду на історію її становлення і розвитку, оповнювати відповіді історичними коментарями;
- ✓ володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень;
- ✓ вміти робити повний синтаксичний розбір словосполучення та простого речення.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Бакалавр (рівень 7): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній середній школі.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>СК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови і викладання української літератури.</p> <p>СК 6. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>СК 7. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.</p> <p>СК 8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних</p>	<p>ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.</p> <p>ПРЗ 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.</p> <p>ПРЗ 3. Знає основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різномірневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури для закладів середньої освіти та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.</p> <p>ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 7. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.</p> <p>ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p>

текстів в усній та письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

СК 9. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

СК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

СК 11. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

Зміст курсу:

Тема 1. Загальні питання українського синтаксису. Основні синтаксичні одиниці

Зміст, обсяг і завдання курсу, зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Місце і роль курсу синтаксису української мови у формуванні фахової підготовки вчителя-словесника. Синтаксис як учення про будову словосполучень, речень і складного синтаксичного цілого в сучасній українській літературній мові. Речення як основна одиниця мови і мовлення. Речення і судження.

Тема 2. Синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення

Типологія синтаксичного зв'язку. Неоднорідність зв'язку на різних рівнях синтаксичної системи. Види підрядного зв'язку в словосполученні. Види синтаксичного зв'язку в реченні. Семантико-синтаксичні відношення між компонентами, що структурують синтаксичні одиниці (предикативні, напівпредикативні, суб'єктні, об'єктні, атрибутивні, обставинні, апозитивні, синкретичні, комплетивні, єднальні, приєднувальні, зіставно-протиставні, градаційні).

Тема 3. Сурядні словосполучення в системі синтаксичних одиниць. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Типи синтаксичного зв'язку в підрядних і сурядних словосполученнях. Типи синтаксичних словосполучень за будовою. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні. Проблема сурядних словосполучень у сучасній синтаксичній науці. Класифікація сурядних словосполучень.

Тема 4. Підрядні словосполучення

Підрядні словосполучення і способи вираження в них синтаксичних відношень – атрибутивних, комплетивних, об'єктних, обставинних, апозитивних. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного компонента: дієслівні, іменникові, прикметникові, числівникові, займенникові, прислівникові. Типи підрядного зв'язку в структурі словосполучення: узгодження (повне і неповне), керування (сильне і слабе; безпосереднє й опосередковане), прилягання (власне прилягання та відмінкове прилягання).

Тема 5. Речення та його основні ознаки. Предикативність, модальність, часова віднесеність, відносна змістова, граматична та інтонаційна завершеність як ознаки речення. Основи поділу речень на прості й складні. Типи речень за метою висловлення: розповідні. Питальні й спонукальні. Оклічні речення як засіб вираження почуття: розповідно-оклічні, спонукально-оклічні, питально-оклічні. Типи речень за характером вираженого ставлення до дійсності: стверджувальні й заперечні.

Тема 6. Загальна характеристика простого речення

Двоскладні та односкладні речення прості речення (поширені й непоширені), повні й неповні. Загальна характеристика кожного з цих типів. Порядок слів у простому реченні. Прямий і непрямої порядок слів. Поняття про актуальне членування речення.

Тема 7. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення

Підмет і способи його вираження. Простий і складений підмети. Присудок. Простий присудок. Його вираження. Ускладнені форми простого присудка. Питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою. Складений присудок: іменний і дієслівний. Зв'язка як компонент складеного присудка. Різні її типи. Способи вираження іменного складеного присудка. Дієслівний складений присудок, характер зв'язки в ньому. Ускладнені форми дієслівного складеного присудка. Питання про складний присудок. Координація простого і складного присудка з підметом.

Тема 8. *Поняття про другорядні члени (поширювачі) речення. Прислівні поширювачі речення. Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану*

Додаток як синтаксичне вираження об'єкта. Прямий і непрямий додаток. Придієслівні й приіменні додатки. Означення як синтаксичне вираження атрибута узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження. Розмежування неузгоджених означень і додатків, залежних від іменників. Прикладка як особлива форма означення місце прикладок та їх змістові функції у відношенні до означуваного слова. Типи обставин за значенням і способом вираження їх окремими словами і сполученнями слів. Роль обставин у формуванні структури простого речення.

Тема 9. *Поняття про односкладні речення. Характер головного члена в них*

Характеристика структурних типів односкладних речень дієслівного типу: означено-особових, неозначено-особових, узагальнено-особових, безособових, інфінітивних. Характеристика односкладних речень іменного типу: номінативних, вокативних, генітивних.

Тема 10. *Неповні речення, їх типи*

Двоскладні й односкладні неповні речення, структурні різновиди та їх функції. Еліптичні речення. Особливості пунктуації в неповних реченнях на місці неназваного члена. Уживання неповних речень у різних стилях мови.

Тема 11. *Слова-речення, їх типи*

Слова-речення, типи їх за значенням і функціями. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди речень. Активний і пасивний звороти в українській мові.

Тема 12. *Речення з однорідними членами*

Поняття про однорідні члени речення. Способи вираження означення та їх відмінності від неоднорідних. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Синтаксична роль узагальнювальних слів і словосполучень.

Тема 13. *Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Вставні та вставлені компоненти речення. Звертання, способи їх вираження*

Основні умови відокремлення другорядних членів речення. Синонімія відокремлених і невідокремлених членів. Відокремлення означень. Узгоджені відокремлені означення. Дієприкметникові й прикметникові звороти як типи поширеного відокремленого означення. Неузгоджені відокремлені означення. Пунктуація при відокремлених означеннях. Відокремлення прикладок. Відокремлення обставин.

Вставні слова і словосполучення. Типи вставних слів і словосполучень за будовою і значенням. Вставлені компоненти речення. Глибина вставлення в реченні.

Значення і способи вираження звертання звертання. Вокативні речення.

Методи навчання: словесні (лекція, бесіда, навчальна дискусія), наочні (спостереження, ілюстрування, відеометоди), практичні (вправи різних типів, комплексні контрольні завдання).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Одним із важливих напрямків удосконалення навчання української мови є формування мовленнєвих умінь студентів, майбутніх вчителів-словесників. Відповідно системно аналізуватимемо словосполучення, члени речення, структуру простого речення, складні форми синтаксичної організації мовлення, основи української пунктуації з урахуванням сучасного стану мовознавчої науки. Система практичних завдань ґрунтується на принципі розгляду мови як цілісної структури, всі знакові одиниці якої перебувають у складних системних зв'язках і відношеннях. Вона загалом скерована на розвиток здібностей студентів, на активізацію їх розумової, творчої й пізнавальної діяльності, нешаблонне мислення, тобто на практичне використання синтаксичних одиниць. Для самоконтролю ж поропонуємо тести, які сприятимуть максимальній активізації розумової діяльності студентів, глибокому засвоєнню й осмисленню ними всього синтаксичного матеріалу кожної теми.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

- робоча програма курсу;
навчально-методичний посібник: Глазова Світлана. Сучасна українська літературна мова: синтаксис простого речення. Навчальний посібник. Бердянськ, 2020. 193 с.;
- тексти лекцій;
- плани практичних занять;
- мультимедійні презентації лекцій.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

Здобувач допускається до модульного контролю при умові здачі всіх практичних завдань та завдань самостійної роботи.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

- 50 балів** – поточний контроль успішності (включно з контролем за модулями та самостійною роботою);
- 50 балів** – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	30	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен:	50	

Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю**Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять**

Види робіт	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
Практичне заняття 1	1,4	2	2,4	2,7	3,2	3,8	4,2
Практичне заняття 2	1,4	2	2,4	2,7	3,3	3,8	4,3
Практичне заняття 3	1,4	2	2,4	2,7	3,3	3,8	4,3
Практичне заняття 4	1,4	2	2,4	2,7	3,3	3,9	4,3
Практичне заняття 5	1,4	2	2,4	2,7	3,3	3,9	4,3
Практичне заняття 6	1,5	2	2,5	2,7	3,3	3,9	4,3
Практичне заняття 7	1,5	3	2,5	2,8	3,3	3,9	4,3

Максимальна кількість набраних балів	10	15	17	19	23	27	30
--------------------------------------	----	----	----	----	----	----	----

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичному занятті – 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планом практичного заняття).

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час самостійної роботи

Самостійна робота	Кількість набраних балів						
	FX	F	E	D	C	B	A
Тема 1-4	2	3	4	4	5	6	6,5
Тема 5-8	2	3	4	4	5	6	6,5
Тема 9-13	3	4	4	5	5	6	7
Максимальна кількість набраних балів	7	10	12	13	15	18	20

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою різних видів робіт (опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування, співбесіда), які охоплюватимуть всі питання, винесені на самостійне опрацювання.

Екзамен проводиться в усній формі і передбачає 2 теоретичних питання і 1 практичне завдання.

Узагальнені критерії оцінювання:

- «відмінно/А», 90 – 100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

- «добре/В», 78 - 89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- «добре/С», 65 – 77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

- «задовільно/Д», 58 – 64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- «задовільно/Е», 50 – 57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

- «незадовільно/FX», 35 – 49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %); 14

- «незадовільно/F», 1 – 34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Таблиця 4. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-24	25-28	29-32	33-38	39-44	45-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Екзаменаційне питання 1	5	7	8	9,5	12	13,5	15,5
Екзаменаційне питання 2	5	7	8	9,5	12	13,5	15,5
Екзаменаційне питання 3	7	10	12	13	14	17	19
Максимальна кількість набраних балів	17	24	28	32	38	44	50

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64	задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Основні

- Глазова Світлана. Сучасна українська літературна мова: синтаксис простого речення: навч. посіб. Бердянськ, 2020. 193 с.
- Глазова С. М. Функціонування пояснювальних висловлювань експресивного типу в мовленні. *Стратегічні пріоритети філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи в Україні: зб. пр. (за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (10 квітня 2020 р., м. Старобільськ))*/ ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. С. 70–72.
- Козачук Г. О. Українська мова: Практикум: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2008. 414 с.
- Новий український правопис: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 284 с.
- Сучасна українська літературна мова. Модульний курс: навч. посіб. для вузів / редкол. Н. Г. Шкурятяна, С. В. Шевчук. Київ : Вища школа, 2007. 823 с.

6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 326 с.
7. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс: навч. посіб. для вузів. Київ : Вища школа, 2007. 823 с.
8. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Підручник. Київ : Академія, 2004. 406 с.

Додаткові

1. Арполенко Г. П., Забеліна В. П. Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові. Київ : Наукова думка, 1982. 132 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. Київ : Либідь, 1993. 168 с.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української. Київ : Наукова думка, 1992. 222 с.
4. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис. Київ : Вища школа, 1984. 255 с.
5. Глазова С. М. Частотність використання пояснювальних конструкцій у різних стилях сучасної української мови. *XI Міжнародна конференція по функціональній лінгвістическій «Функціональне описання язика и его едїниц»: сб. науч. докладов.* Ялта, 2004. С. 81—82.
6. Глазова С. М. Формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні ознаки словосполучення як пояснювально-ототожнювальних конструкцій. *Лінгвістика.* 2007. Т.2. Вип. 12. С. 156—163.
7. Городенська К. Г. Деривація синтаксичних одиниць. Київ : Наук. думка, 1991. 192 с.
8. Горяний В. Д. Однокладні речення в українській мові. Київ : Рад. школа, 1988. 143 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк, ДНУ, 2001. 662 с.
10. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. Київ : Вища школа, 1986. 168 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова. Синтаксис простого речення. Київ : Вища школа, 1985. 127 с.
12. Меншиков І. І., Попова І. С. Синтаксичні зв'язки слів у сучасній українській літературній мові. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001. 89 с.
13. Мірченко М. В. Функціональний аналіз синтаксичних одиниць (словосполучення, просте речення): навч. посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 100 с.
14. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. Київ : Вища школа, 1994. 670 с.
15. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення. Київ : Вид-во Українського мовно-інформаційного фонду, 1997. 216 с.
16. Сучасна українська літературна мова: [підручник] / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. 493 с.
17. Сучасна українська літературна мова: [підручник] / за ред. М. Я. Плющ. Київ : Вища шк., 2003. 414с.
18. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1972. 515 с.
19. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. Київ : Либідь, 1997. 399 с.
20. Сучасний український правопис. Комплексний довідник / упор. М. Г. Зубков. Харків : Торсінг, 2002. 446 с.
21. Удовиченко Г. М. Словосполучення в сучасній українській літературній мові. Київ : Наукова думка, 1968. 227 с.
22. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови: посібник для вчителя. Київ : Рад. школа, 1991.
23. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2007. 823 с.
24. Юшук І. П. Українська мова: [підручник]. Київ : Либідь, 2004. 640 с.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
3. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>)
4. «Словники України» онлайн (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>)
5. Словотвір (<https://slovotvir.org.ua/>)
6. Словопедія (<http://slovopedia.org.ua/>)
7. Лінгвістичний портал (<http://www.mova.info>)

8. Український мовно-інформаційний фонд НАН України(<http://corp.ulif.org.ua/LSlist/>)
9. Офіційний сайт Української мови (<https://ukrainskamova.com/>)
10. Академічний тлумачний словник (<http://sum.in.ua/s/>)
 1. <http://lingvoforum.net>